

متنهم

قانون اساسی

مورخ ۱۴ ذی القعدة الحرام ۱۳۲۴

کلیات

اصل اول

مذهب رسمی ایران اسلام و طریقه حقه جعفریه اثنی عشریه است باید پادشاه ایران دارا و مروج این مذهب باشد.

اصل دوم

مجلس مقدس شورای ملی که بتوجه و تأیید حضرت امام عصر عجل الله فرجه و بذل مرحمت اعلی حضرت شاهنشاه اسلام خلد الله سلطانه و مراقبت حجج اسلامیه کثر الله امثالهم و عامه ملت ایران تأسیس شده است باید در هیچ عصری از اعصار مواد قانونیه آن مخالفتی با قواعد مقدسه اسلام و قوانین موضوعه حضرت خیر الانام صلی الله علیه و آله و سلم نداشته باشد و معین است که تشخیص مخالفت قوانین موضوعه با قواعد اسلامیه بر عهده علمای اعلام ادام الله برکات وجودهم بوده و هست لهذا رسماً مقرر است در هر عصری از اعصار هیئتی که کمتر از پنج نفر نباشد از مجتهدین و فقهای متدینین که مطلع از مقتضیات زمان هم باشند

باین طریق که علمای اعلام و حجج اسلام مرجع تقلید شیعه اسامی بیست نفر از علماء که دارای صفات مذکوره باشند معرفی بمجلس شورای ملی بنمایند پنج نفر از آنها را یا بیشتر بمقتضای عصر اعضای مجلس شورای ملی بالاتفاق یا بحکم قرعه تعیین نموده بسمت عضویت بشناسند تا موادی که در مجلسین عنوان میشود بدقت مذاکره وغور رسی نموده هر يك از آن مواد معنونه که مخالفت با قواعد مقدسه اسلام داشته باشد طرح ورد نمایند که عنوان قانونیت پیدا نکنند ورأی این هیئت علماء در این باب مطاع و متبع خواهد بود و این ماده تا زمان ظهور حضرت حجة عصر عجل الله فرجه تغییر پذیر نخواهد بود.

اصل سیم

حدود مملکت ایران و ایالات و ولایات و بلوکات آن تغییر پذیر نیست مگر بموجب قانون.

اصل چهارم

پایتخت ایران طهران است.

اصل پنجم

الوان رسمی بیرق ایران سبز و سفید و سرخ و علامت شیر و خورشید است.

اصل ششم

جان و مال اتباع خارجه مقیمین خاک ایران مأمون و محفوظ است مگر در مواردیکه قوانین مملکتی استثناء می کند.

اصل هفتم

اساس مشروطیت جزئاً و کلاً تعطیل بردار نیست.

حقوق ملت ایران

اصل هشتم

اهالی مملکت ایران در مقابل قانون دولتی متساوی الحقوق خواهند بود.

اصل نهم

افراد مردم از حیث جان و مال و مسکن و شرف محفوظ و مصون از هر نوع تعرض هستند و متعرض احدی نمیتوان شد مگر بحکم و ترتیبی که قوانین مملکت معین مینماید.

اصل دهم

غیر از مواقع ارتکاب جنحه و جنایات و تقصیرات عمدۀ هیچکس رانمی توان فوراً دستگیر نمود مگر بحکم کتبی رئیس محکمه عدلیه بر طبق قانون و در آن صورت نیز باید گناه مقصر فوراً یا منتهی در ظرف بیست و چهار ساعت با ااعلام و اشعار شود.

اصل یازدهم

هیچکس رانمی توان از محکمه که باید در باره او حکم کند منصرف کرده مجبوراً بمحکمۀ دیگر رجوع دهند.

اصل دوازدهم

حکم و اجرای هیچ مجازاتی نمیشود مگر بموجب قانون.

اصل سیزدهم

منزل و خانه هر کس در حفظ و امان است در هیچ مسکنی قهران نمیتوان داخل شد مگر بحکم و ترتیبی که قانون مقرر نموده.

اصل چهاردهم

هیچیک از ایرانیان رانمی توان نفی بلد یا منع از اقامت در محلی یا مجبور باقامت محل معینی نمود مگر در مواردی که قانون تصریح میکند.

اصل پانزدهم

هیچ ملک را از تصرف صاحب ملک نمیتوان بیرون کرد مگر با مجوز شرعی و آن نیز پس از تعیین و تأدیه قیمت عادلۀ است.

اصل شانزدهم

ضبط املاك و اموال مردم بعنوان مجازات و سياست ممنوعست مگر بحكم قانون

اصل هفدهم

سلب تسلط مالکین و متصرفین از املاك و اموال متصرفه ایشان بهر عنوان که باشد ممنوعست مگر بحكم قانون.

اصل هیجدهم

تحصیل و تعلیم علوم و معارف و صنایع آزاد است مگر آنچه شرعاً ممنوع باشد.

اصل نوزدهم

تأسیس مدارس بمخارج دولتی و ملتی و تحصیل اجباری باید مطابق قانون وزارت علوم و معارف مقرر شود و تمام مدارس و مكاتب باید در تحت ریاست عالییه و مراقبت وزارت علوم و معارف باشد.

اصل بیستم

عامه مطبوعات غیر از کتب ضلال و مواد مضره بدین مبین آزاد و ممیزی در آنها ممنوع است ولی هر گاه چیزی مخالف قانون مطبوعات در آنها مشاهده شود نشر دهنده یا نویسنده بر طبق قانون مطبوعات مجازات میشود اگر نویسنده معروف و مقیم ایران باشد ناشر و طابع و موزع از تعرض مصون هستند.

اصل بیست و یکم

انجمنها و اجتماعاتیکه مولد فتنه دینی و دینوی و مخل بنظم نباشند در تمام مملکت آزاد است ولی مجتمعی با خود اسلحه نباید داشته باشند و ترتیباتی را که قانون در اینخصوص مقرر میکند باید متابعت نمایند اجتماعات در شوارع و میدانهای عمومی هم باید تابع قوانین نظمیه باشند.

اصل بیست و دوم

مراسلات پستی کلیهٔ محفوظ و از ضبط و کشف مصون است مگر در مواردیکه قانون استثناء میکند .

اصل بیست و سوم

افشاء یا توقیف مخابرات تلگرافی بدون اجازهٔ صاحب تلگراف ممنوع است مگر در مواردیکه قانون معین میکند .

اصل بیست و چهارم

اتباع خارجه میتوانند قبول تبعیت ایران را بنمایند قبول و بقای آنها بر تبعیت و خلع آنها از تبعیت بموجب قانون جداگانه است .

اصل بیست و پنجم

تعرض بمأمورین دیوانی در تقصیرات راجعه بمشاغل آنها محتاج بتحصیل اجازه نیست مگر در حق وزراء که رعایت قوانین مخصوصه در این باب باید بشود .

قوای مملکت

اصل بیست و ششم

قوای مملکت ناشی از ملت است طریقهٔ استعمال آن قوا را قانون اساسی معین مینماید .

اصل بیست و هفتم

قوای مملکت بسه شعبه تجزیه میشود :

اول - قوه مقننه که مخصوص است بوضع و تهذیب قوانین و این قوه ناشی میشود از اعلیحضرت شاهنشاهی و مجلس شورای ملی و مجلس سنا و هر یک از این سه منشاء حق انشاء قانون را دارد ولی استقرار آن موقوف است بعدم مخالفت با موازین شرعیه

و تصویب مجلسین و توشیح بصدقه هما یونی لکن وضع و تصویب قوانین راجعه بدخل و خرج مملکت از مختصات مجلس شورای ملی است .

شرح و تفسیر قوانین از وظایف مختصه مجلس شورای ملی است .

دوم - قوه قضائیه و حکمیه که عبارت است از تمیز حقوق و این قوه مخصوص است بمحاکم شرعیه در شرعیات و بمحاکم عدلیه در عرفیات .

سیم - قوه اجرائیه که مخصوص پادشاه است یعنی قوانین و احکام بتوسط وزراء و مأمورین دولت بنام نامی اعلیحضرت هما یونی اجرا میشود بترتیبی که قانون معین میکند .

اصل بیست و هشتم

قوای ثلاثه مزبوره همیشه از یکدیگر ممتاز و منفصل خواهد بود .

اصل بیست و نهم

منافع مخصوصه هر ایالت و ولایت و بلوک بتصویب انجمنهای ایالتی و ولایتی بموجب قوانین مخصوصه آن مرتب و تسویه میشود .

حقوق اعضای مجلسین

اصل سی ام

وکلاهی مجلس شورای ملی و مجلس سنا از طرف تمام ملت وکالت دارند نه فقط از طرف طبقات مردم یا ایالات و ولایات و بلوکاتی که آنها را انتخاب نموده اند .

اصل سی و یکم

یک نفر نمیتواند در زمان واحد عضویت هر دو مجلس را دارا باشد .

اصل سی و دوم

چنانچه یکی از وکلاء در ادارات دولتی موظفاً مستخدم بشود از عضویت مجلس

منفصل میشود و مجدداً عضویت او در مجلس موقوف باستعفای از شغل دولتی و انتخاب از طرف ملت خواهد بود.

اصل سی و سیم

هر يك از مجلسین حق تحقیق و تفحص در هر امری از امور مملکتی دارند.

اصل سی و چهارم

مذاکرات مجلس سنا در مدت انفصال مجلس شورای ملی بی نتیجه است

حقوق سلطنت ایران

اصل سی و پنجم

سلطنت و دیعه ایست که بموهبت الهی از طرف ملت بشخص پادشاه مفوض شده

اصل سی و ششم*

سلطنت مشروطه ایران از طرف ملت بوسیله مجلس مؤسسان بشخص اعلیحضرت شاهنشاه رضا شاه پهلوی تفویض شده و در اعقاب ذکور ایشان نسلا بعد نسل برقرار خواهد بود .

اصل سی و هفتم*

ولایتعهد باپسر بزرگتر پادشاه که مادرش ایرانی الاصل باشد خواهد بود -

* اصول سه گانه ۳۶ - ۳۷ - ۳۸ و متمم قانون اساسی بموجب ماده واحده مصوبه مجلس مؤسسان در تاریخ ۲۱ آذرماه ۱۳۰۴ شمسی که ذیلا نقل میشود :

« ماده واحده - مجلس مؤسسان سه اصل ۳۶ و ۳۷ و ۳۸ متمم قانون اساسی مصوبه بیست و یکم آذرماه ۱۳۰۴ را بجای سه اصل ۳۶ و ۳۷ و ۳۸ سابق متمم قانون اساسی قرار داده سه اصل مذکور سابق را ملغی میداند»

بترتیب مذکور فوق اصلاح و طبع شده است - اینک برای استحضار مطالعه کنندگان اصول سه گانه ملغی شده را نیز ذیلا نقل مینماید :

بقیه پاورقی در صفحه بعد

در صورتیکه پادشاه اولاد ذکور نداشته باشد تعیین ولیعهد برحسب پیشنهادشاه و تصویب مجلس شورای ملی بعمل خواهد آمد مشروط بر آنکه آن ولیعهد از خانواده قاجار نباشد ولی در هر موقعیکه پسری برای پادشاه بوجود آید حقاً ولایتعهد با او خواهد بود.

اصل سی و هشتم

در موقع انتقال سلطنت ولیعهد وقتی میتواند شخصاً امور سلطنت را متصدی شود که دارای بیست سال تمام شمسی باشد. اگر باین سن نرسیده باشد نایب السلطنه از غیر خانواده قاجاریه از طرف مجلس شورای ملی انتخاب خواهد شد.

اصل سی و نهم

هیچ پادشاهی بر تخت سلطنت نمیتواند جلوس کند مگر این که قبلاً از تاجگذاری در مجلس شورای ملی حاضر شود با حضور اعضای مجلس شورای ملی و مجلس سنا و هیئت وزراء بقرار ذیل قسم یاد نماید :

من خداوند قادر متعال را گواه گرفته بکلام الله مجید و به آنچه نزد خدا محترم است قسم یاد میکنم که تمام هم خود را مصروف حفظ استقلال ایران نموده حد و مملکت

بقیه پاورقی از صفحه قبل

محمد علی شاه قاجار ادام الله سلطنته و اعقاب ایشان نسلاً بعد نسل برقرار خواهد بود.
اصل سی و هفتم - ولایتعهد در صورت تعداد اولاد به پسر اکبر پادشاه که مادرش ایرانی الاصل و شاهزاده باشد میرسد و در صورتیکه برای پادشاه اولاد ذکور نباشد اکبر خاندان سلطنت با رعایت الاقرب فالاقرب برتبه ولایتعهد نایل میشود و هر گاه در صورت مفروضه فوق اولاد ذکوری برای پادشاه بوجود آید حقاً ولایتعهد با او خواهد رسید.
اصل سی و هشتم - در موقع انتقال سلطنت ولیعهد وقتی میتواند شخصاً امور سلطنت را متصدی شود که سن او به هیجده سال بالغ باشد چنانچه باین سن نرسیده باشد با تصویب هیئت مجتمعه مجلس شورای ملی و مجلس سنا نایب السلطنه برای او انتخاب خواهد شد تا هیجده سالگی را بالغ شود.

و حقوق ملت را محفوظ و محروس بدارم قانون اساسی مشروطیت ایرانرا نگهبان و بر طبق آن و قوانین مقررہ سلطنت نمایم و در ترویج مذهب جعفری اثنی عشری سعی و کوشش نمایم و در تمام اعمال و افعال خداوند عزشأنه را حاضر و ناظر دانسته منظوری جز سعادت و عظمت دولت و ملت ایران نداشته باشم و از خداوند مستعان در خدمت بترقی ایران توفیق میطلبم و از ارواح طیبه اولیای اسلام استمداد میکنم.

اصل چہلم

ہمینطور شخصی کہ بنیابت سلطنت منتخب میشود نمیتواند متصدی این امر شود مگر اینکہ قسم مزبور فوق را یاد نموده باشد .

اصل چہل و یکم

در موقع رحلت پادشاہ مجلس شورای ملی و مجلس سنا لزوماً منعقد خواهد شد و انعقاد مجلسین زیادہ از دہ روز بعد از فوت پادشاہ نباید بتعویق بیفتد.

اصل چہل و دوم

ہر گاہ دورہ وکالت وکلای ہردو یا یکی از مجلسین در زمان حیات پادشاہ منقضی شدہ باشد و وکلای جدید در موقع رحلت پادشاہ هنوز معین نشدہ باشند وکلای سابق حاضر و مجلسین منعقد میشود .

اصل چہل و سیم

شخص پادشاہ نمیتواند بدون تصویب و رضای مجلس شورای ملی و مجلس سنا متصدی امور مملکت دیگری شود .

اصل چہل و چہارم

شخص پادشاہ از مسئولیت مبری است وزراء دولت در ہر گونه امور مسئلہ مجلسین ہستند .

اصل چهل و پنجم

کلیه قوانین و دستخطهای پادشاه در امور مملکتی وقتی اجرا میشود که به امضای وزیر مسئول رسیده باشد و مسئول صحت مدلول آن فرمان و دستخط همان وزیر است .

اصل چهل و هشتم

عزل و نصب وزرا بموجب فرمان همایون پادشاه است .

اصل چهل و نهم

اعطای درجات نظامی و نشان و امتیازات افتخاری با مراعات قانون مختص شخص پادشاه است .

اصل چهل و هشتم

انتخاب مأمورین رئیسه دوائر دولتی از داخله و خارجه باتصویب وزیر مسئول از حقوق پادشاه است مگر در مواضعیکه قانون استثناء نموده باشد ولی تعیین سایر مأمورین راجع به پادشاه نیست مگر در مواردیکه قانون تصریح میکند .

اصل چهل و نهم

صدور فرامین و احکام برای اجرای قوانین از حقوق پادشاه است بدون اینکه هرگز اجرای آن قوانین را تعویق یا توقیف نماید .

اصل پنجاهم

فرمانفرمائی کل قشون بری و بحری باشخص پادشاه است .

اصل پنجاه و یکم

اعلان جنگ و عقد صلح با پادشاه است .

اصل پنجاه و دوم

عهدنامه‌هاییکه مطابق اصل بیست و چهارم قانون اساسی مورخه چهاردهم

ذیقعه یکپزار و سیصد و بیست و چهار استتار آنها لازم باشد بعد از رفع محذور همینکه منافع و امنیت مملکتی اقتضا نمود با توضیحات لازمه باید از طرف پادشاه بمجلس شورای ملی و سنا اظهار شود.

اصل پنجاه و سیم

فصول مخفیة هیچ عهدنامه مبطل فصول آشکار آن عهدنامه نخواهد بود.

اصل پنجاه و چهارم

پادشاه میتواند مجلس شورای ملی و مجلس سنا را بطور فوق العاده امر بانعقاد فرماید.

اصل پنجاه و پنجم

ضرب سکه با موافقت قانون بنام پادشاه است.

اصل پنجاه و ششم

مخارج و مصارف دستگاه سلطنتی باید قانوناً معین باشد.

اصل پنجاه و هفتم

اختیارات و اقتدارات سلطنتی فقط همان است که در قوانین مشروطیت حاضره تصریح شده.

راجع بوزراء

اصل پنجاه و هشتم

هیچکس نمیتواند بمقام وزارت برسد مگر آنکه مسلمان و ایرانی الاصل و تبعه ایران باشد.

اصل پنجاه و نهم

شاهزادگان طبقه اولی یعنی پسر و برادر وعموی پادشاه عصر نمیتوانند بوزارت منتخب شوند.

اصل شصتم

وزراء مسئول مجلسین هستند و در هر مورد که از طرف یکی از مجلسین احضار شوند باید حاضر گردند و نسبت باموریکه محول بآنهاست حدود مسئولیت خود را منظور دارند.

اصل شصت و یکم

وزراء علاوه بر اینکه بتنهائی مسئول مشاغل مختصه وزارت خود هستند بهیئت اتفاق نیز در کلیات امور در مقابل مجلسین مسئول و ضامن اعمال یکدیگرند.

اصل شصت و دوم

عده وزراء را بر حسب اقتضاء قانون معین خواهد کرد.

اصل شصت و سیم

لقب وزارت افتخاری بکلی موقوف است.

اصل شصت و چهارم

وزراء نمیتوانند احکام شفاهی یا کتبی پادشاه را مستمسک قراردادند سلب مسئولیت از خودشان بنمایند.

اصل شصت و پنجم

مجلس شورای ملی یا سنا میتواند وزراء را در تحت مؤاخذه و محاکمه در آورند.

اصل شصت و ششم

مسئولیت وزراء و سیاستی را که راجع به آنها میشود قانون معین خواهد نمود.

اصل شصت و هفتم

در صورتیکه مجلس شورای ملی یا مجلس سنا با اکثریت تامه عدم رضایت خود را

از هیئت وزراء یا وزیری اظهار نمایند آن هیئت یا آن وزیر از مقام وزارت منعزل
میشود .

اصل شصت و هشتم

وزراء موظفاً نمیتوانند خدمت دیگر غیر از شغل خودشان در عهده گیرند .

اصل شصت و نهم

مجلس شورای ملی یا مجلس سنا تقصیر وزراء را در محضر دیوان خانۀ تمیز
عنوان خواهند نمود دیوانخانۀ مزبوره با حضور تمام اعضاء مجلس محاکمات دائره خود
محاکمه خواهد کرد مگر وقتیکه بموجب قانون اتهام و اقامۀ دعوی از دائره ادارات
دولتی مرجوعه بشخص وزیر خارج و راجع بخود وزیر باشد .

تمثیه - مادامیکه محکمه تمیز تشکیل نیافته است هیئتی منتخب از اعضاء مجلسین
بعده متساوی نایب مناب محکمه تمیز خواهد شد .

اصل هفتادم

تعیین تقصیر و مجازات وارده بر وزراء در موقعیکه مورد اتهام مجلس شورای ملی
یا مجلس سنا شوند و یا در امور اداره خود دچار اتهامات شخصی مدعیان گردند منوط
بقانون مخصوص خواهد بود .

اقتدارات محاکمات

اصل هفتاد و یکم

دیوان عدالت عظمی و محاکم عدلیه مرجع رسمی تظلمات عمومی هستند و قضاوت
در امور شرعیه با عدول مجتهدین جامع الشرایط است

اصل هفتاد و دوم

منازعات راجعه بحقوق سیاسیه مربوط بحاکم عدلیه است مگر در مواقعیکه قانون استثناء نماید .

اصل هفتاد و سیم

تعیین محاکم عرفیه منوط بحکم قانون است و کسی نمیتواند بهیچ اسم و رسم محکمه برخلاف مقررات قانون تشکیل نماید .

اصل هفتاد و چهارم

هیچ محکمه ممکن نیست منعقدگردد مگر بحکم قانون .

اصل هفتاد و پنجم

در تمام مملکت فقط يك دیوانخانه تمیز برای امورعرفیه دایرخواهد بود آنهم در شهر پایتخت و این دیوانخانه تمیز در هیچ محاکمه ابتداء رسیدگی نمیکند مگر در محاکماتیکه راجع بوزراء باشد .

اصل هفتاد و ششم

انعقاد کلیه محاکمات علنی است مگر آنکه علنی بودن آن مخل نظم یا منافی عصمت باشد در اینصورت لزوم اخفا را محکمه اعلان مینماید .

اصل هفتاد و هفتم

در ماده تقصیرات سیاسیه ومطبوعات چنانچه محرمانه بودن محاکمه صلاح باشد باید باتفاق آراء جمیع اعضاء محکمه بشود .

اصل هفتاد و هشتم

احکام صادره از محاکم باید مدلل و موجه و محتوی فصول قانونیه که برطبق آنها حکم صادر شده است بوده و علناً قرائت شود .

اصل هفتاد و نهم

در موارد تقصیرات سیاسی و مطبوعات هیئت منصفین در محاکم حاضر خواهند بود.

اصل هشتادم

رؤساء و اعضای محاکم عدلیه بترتیبیکه قانون عدلیه معین میکند منتخب و بموجب فرمان همایونی منصوب میشوند .

اصل هشتاد و یکم

هیچ حاکم محکمه عدلیه را نمیتوان از شغل خود موقتاً یا دائماً بدون محاکمه و ثبوت تقصیر تغییر داد مگر اینکه خودش استعفاء نماید .

اصل هشتاد و دوم

تبدیل مأموریت حاکم محکمه عدلیه ممکن نمیشود مگر برضای خود او .

اصل هشتاد و سیم

تعیین شخص مدعی عموم با تصویب حاکم شرع در عهده پادشاه است .

اصل هشتاد و چهارم

مقرری اعضای محاکم عدلیه بموجب قانون معین خواهد شد .

اصل هشتاد و پنجم

رؤسای محاکم عدلیه نمیتوانند قبول خدمات موظفه دولتی را بنمایند مگر اینکه آن خدمت را مجاناً بر عهده گیرند و مخالف قانون هم نباشد .

اصل هشتاد و ششم

در هر کرسی ایالتی یک محکمه استیناف برای امور عدلیه مقرر خواهد شد بترتیبیکه در قوانین عدلیه مصرح است .

اصل هشتاد و هفتم

محاکم نظامی موافق قوانین مخصوصه در تمام مملکت تأسیس خواهد شد .

اصل هشتاد و هشتم

حکمت منازعه در حدود ادارات و مشاغل دولتی بموجب مقررات قانون بمحکمه تمیزراجع است .

اصل هشتاد و نهم

دیوانخانه عدلیه و محکمه‌ها وقتی احکام و نظامنامه‌های عمومی و ایالتی و ولایتی و بلدی را مجری خواهند داشت که آنها مطابق با قانون باشند.

(در خصوص انجمنهای ایالتی و ولایتی)

اصل نودم

در تمام ممالک محروسه انجمنهای ایالتی و ولایتی بموجب نظامنامه مخصوص مرتب میشود و قوانین اساسیه آن انجمنها از این قرار است .

اصل نود و یکم

اعضای انجمنهای ایالتی و ولایتی بلاواسطه از طرف اهالی انتخاب میشوند مطابق نظامنامه انجمنهای ایالتی و ولایتی .

اصل نود و دوم

انجمنهای ایالتی و ولایتی اختیار نظارت تامه در اصلاحات راجعه بمنافع عامه دارند با رعایت حدود قوانین مقرره .

اصل نود و سیم

صورت خرج و دخل ایالات و ولایات از هر قبیل بتوسط انجمنهای ایالتی و ولایتی طبع و نشر میشود .

(در خصوص مالیه)

اصل نود و چهارم

هیچ قسم مالیات برقرار نمیشود مگر بحکم قانون .

اصل نود و پنجم

مواردی را که ازدادن مالیات معاف توأند شد قانون مشخص خواهد نمود .

اصل نود و ششم

میزان مالیات را همه ساله مجلس شورای ملی با اکثریت تصویب و معین خواهد نمود .

اصل نود و هفتم

در مواد مالیات هیچ تفاوت و امتیازی فیما بین افراد ملت گذارده نخواهد شد .

اصل نود و هشتم

تخفیف و معافیت از مالیات منوط بقانون مخصوص است .

اصل نود و نهم

غیر از مواقعه که قانون صراحتاً مستثنی میدارد بهیچ عنوان از اهالی چیزی مطالبه نمیشود مگر باسم مالیات مملکتی و ایالتی و ولایتی و بلدی .

اصل صدم

هیچ مرسوم و انعامی بخزینة دولت حواله نمیشود مگر بموجب قانون .

اصل صد و یکم

اعضای دیوان محاسبات را مجلس شورای ملی برای مدتی که بموجب قانون مقرر میشود تعیین خواهد نمود .

اصل صدودوم

دیوان محاسبات مأمور بمعاینه و تفکیک محاسبات اداره مالیه و تفریغ حساب کلیه محاسبین خزانه است و مخصوصاً مواظب است که هیچیک از فقرات مخارج معینه در بودجه از میزان مقرر تجاوز ننموده تغییر و تبدیل نپذیرد و هر وجهی در محل خود بمصرف برسد و همچنین معاینه و تفکیک محاسبه مختلفه کلیه ادارات دولتی را نموده اوراق سندخرج محاسبات را جمع آوری خواهد کرد و صورت کلیه محاسبات مملکتی را باید بانضمام ملاحظات خود تسلیم مجلس شورای ملی نماید.

اصل صدوسیم

ترتیب و تنظیم و اداره دیوان بموجب قانون است.

قشون

اصل صدوچهارم

ترتیب گرفتن قشون را قانون معین می نماید تکالیف و حقوق اهل نظام و ترقی در مناصب بموجب قانون است.

اصل صدوپنجم

مخارج نظامی هر ساله از طرف مجلس شورای ملی تصویب میشود.

اصل صدوششم

هیچ قشون نظامی خارجه بخدمت دولت قبول نمیشود و در نقطه ای از نقاط مملکت نمیتواند اقامت و یا عبور کند مگر بموجب قانون.

اصل صدوهفتم

حقوق و مناصب و شئون اهل نظام سلب نمیشود مگر بموجب قانون.